

Justis- og beredskapsdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Deres referanse:
16/101629-1

Vår referanse:
201602108-12 008

Sted, Dato
Oslo, 11.10.2016

**POLITIDIREKTORATETS HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL ENDRING AV
ORDNINGEN MED GENERALADVOKAT OG KRIGSADVOKATER**

Det vises til brev av 1. juni 2016 hvor forslag til endring av ordningen med generaladvokat og krigsadvokater ble sendt på høring. Det vises videre til avtale om utsatt frist, og vi beklager oversittelse av høringsfristen.

Bakgrunnen for høringen er de store endringer Forsvaret har vært gjennom de senere årene, og enmannsutredningen "Gjennomgang av ordningen med generaladvokater og krigsadvokater" som viser at det har funnet sted en betydelig nedgang i både disiplinærsaker og straffesaker i Forsvaret.

Politidirektoratet har forelagt høringen for samtlige politidistrikt, Politihøgskolen og Kripos. Direktoratet har mottatt høringsinnspill fra Oslo politidistrikt, Øst politidistrikt, Finnmark politidistrikt, Innlandet politidistrikt og Kripos. Innspillene følger vedlagt.

Politidirektoratet er enig i at det er riktig å foreta endringer i ordningen med generaladvokat og krigsadvokater. Politidirektoratet har følgende innspill til høringen:

1. Påtalemessig behandling av militære straffesaker – valg av modell

Når det gjelder den fremtidige organiseringen av arbeidet som i dag utføres av generaladvokaten og krigsadvokatene, er det i høringsbrevet skissert følgende fire modeller:

- Modell 1: Den militære påtalemyndighet inkorporeres/fusjoneres med Kripos/Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST)
- Modell 2: Ordningen med generaladvokat opprettholdes, men samlokaliseres med for eksempel NAST.
- Modell 3: Generaladvokaten inngår i NAST og kombineres med embetet som statsadvokat.
- Modell 4: De påtalemessige oppgavene legges til politiet og de regionale statsadvokatembetene.

Felles for modellene er at ordningen med krigsadvokater ansatt på heltid avvikles.

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Fridtjof Nansens vei 14/16

Tlf: 23 36 41 00
Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950
Giro: 7694.05.02388
www.polti.no

Som det fremgår av de vedlagte innspillene og av høringsnotatet, er også Politidirektoratet av den oppfatning at det er viktig å velge en løsning som ivaretar kompetansen og fagmiljøet i de militære straffesakene. Oslo, Øst, Innlandet og Finnmark politidistrikt har imidlertid noe ulik oppfatning av hvilke organisasjonsmodell som er mest hensiktsmessig.

Oslo politidistrikt synes ikke det er en god løsning å overføre oppgavene til den ordinære påtalemyndigheten, det samme gjelder en inkorporering med det nasjonale statsadvokatembetet Kripos/NAST. Oslo mener den beste løsningen vil være å ha en ordning hvor generaladvokaten er samlokalisert med NAST, altså modell nr. 2.

Øst politidistrikt er delvis enig, de mener også at sakene ikke bør legges til politiet og de regionale statsadvokatembetene, men at sakene overtas av Kripos/NAST, uten at de har tatt stilling til om dette bør skje ved en inkorporering eller kun samlokalisering. Øst politidistrikt anbefaler dermed modell nr. 1, 2 eller 3.

Finnmark politidistrikt tar avstand fra modell nr. 1 og mener at modell nr. 4 er mest hensiktsmessig.

Innlandet politidistrikt har i sitt innspill reist spørsmål ved hvorfor Spesialenheten for politisaker ikke nevnes i forbindelse med vurdering av de ulike organisasjonsmodellene. Distriktet viser blant annet til at Spesialenheten er en uavhengig myndighet som etterforsker straffesaker mot ansatte i politiet, og at de derfor er trent til å etterforske og påtale saker som gjelder tjenstlige forhold. Av de foreslåtte modellene i høringsnotatet, mener distriktet at det er hensiktsmessig å samle sakene hos NAST. Det vises for øvrig til det vedlagte innspillet.

Kripos har i sitt høringsinnspill konkludert med at modell nr. 2 eller 3 er mest aktuelle, men at modell nr. 3 fremstår som den beste løsningen.

Politidirektoratet har etter en samlet vurdering kommet til at modell nr. 3, hvor generaladvokaten inngår i og kombineres med embetet som statsadvokat, fremstår som mest hensiktsmessig. Vi støtter dermed innspillet fra Kripos, og viser til deres høringsinnspill i sin helhet på dette punktet.

Når det gjelder forslaget fra Innlandet politidistrikt om å vurdere å legge ansvaret for sakene til Spesialenheten, er Politidirektoratet enig i at Spesialenheten faglig sett har kompetanse til å kunne overta ansvaret. Det antas imidlertid at den uavhengigheten som Spesialenheten sikrer i straffesaker mot ansatte i politiet, vil bli ivaretatt for Forsvarets del ved å legge ansvaret for straffesakene til den sivile påtalemyndighet, se punkt 2 og 3 nedenfor. For øvrig ville en slik ansvarsoverføring ligge utenfor Spesialenhetens mandat, og dermed forde en endring/utvidelse av dette.

Til tross for at Oslo politidistrikt reiser tvil om det vil være tilstrekkelig kompetanse hos sivil påtalemyndighet, og av den grunn mener at blant annet modell nr. 3 vil være sårbar, er Politidirektoratet av den oppfatning at denne utfordringen, som følge av færre politidistrikter, bør kunne ivaretas på samme måte som for andre spesialområder. Eksempelvis gjennom å etablere et eget påtalenettverk i regi av Kripos/NAST.

2. Tilsyn med Forsvarets utøvelse av militær disiplinærmyndighet og forslag om plikt til å forelegge saker for påtalemyndigheten

Departementet foreslår at Forsvaret selv overtar oppgaven med juridisk veiledning og tilsyn med utøvelsen av disiplinærmyndighet. Det følger av høringsnotatet at forslaget innebærer at det må etableres en plikt for Forsvaret til å forelegge saker for påtalemyndigheten, for å avklare om den enkelte saken skal behandles som straffesak eller disiplinærsak. På denne bakgrunn har Forsvarsdepartementet foreslått en endring i lov om militær disiplinærmyndighet § 10 tredje ledd, som innebærer at saken skal forelegges påtalemyndigheten ved mistanke om lovbrudd som kan kvalifisere til straff. I tillegg foreslås det å innføre begrepet "forsvarsjurist" eller "militærjurist" som skal erstatte generaladvokat og krigsadvokat, og i den forbindelse noen ytterligere endringer i den nevnte loven. Med forsvars- eller militærjurist menes en tilsatt jurist i Forsvaret som gir råd til de militære sjefene i disiplinærsaker.

Det følger for øvrig av enmannsutredningens kapittel 5.3 blant annet at disiplinærmyndigheten skal fange opp de mindre alvorlige overtredelser og forsømmelser hvor det ikke er behov for strafferettslig forfølgelse. Militær straffelov har imidlertid flere bestemmelser som favner relativt vidt, slik at så godt som enhver handling som kan refses, også i teorien kan straffes etter militær straffelov. Betydningen av dette vil en komme nærmere tilbake til nedenfor i forbindelse med grensedragningen mellom disiplinær- og straffesaker.

Politidirektoratet støtter departementets forslag om at Forsvaret selv overtar oppgaven med juridisk veiledning og tilsyn med utøvelsen av disiplinærmyndigheten. Politidirektoratet er, som Kripos og Innlandet politidistrikt, av den oppfatning at militær disiplinærmyndighet fullt ut bør tilligge Forsvaret, og at påtalemyndigheten i utgangspunktet ikke bør ha noe veiledningsansvar eller kontrolloppgaver.

Kripos har i denne forbindelse videre uttalt at unntaket er en generell orientering og veiledning fra påtalemyndigheten i forhold til hvor grensen går mellom hva som bør følge straffesakssporet og hva som bør avgjøres disiplinært. I følge Kripos må påtalemyndigheten følge med på hvordan denne grensedragningen praktiseres, blant annet ved jevnlig kontakt med militærpolitiet i forbindelse med opprettelse og behandling av straffesaker og ved å følge med på enkelt saker i media.

Kripos er derimot ikke enig i at Forsvaret skal ha en plikt til å forelegge saker for påtalemyndigheten for avgjort om en sak bør behandles som straffesak eller disiplinærsak. Det er vist til at en slik ordning vil innebære at Forsvaret får en plikt som ingen annen virksomhet har, slik som også påpekt av departementet. Kripos kan ikke se at det forhold at Forsvaret, etter en saklig vurdering, vil benytte disiplinærsak på et forhold som kan være straffbart, stiller seg annerledes enn når for eksempel andre offentlige arbeidsgiver velger å ikke anmelde et mulig straffbart forhold og i stedet opprette personalsak. Det er videre vist til at situasjonen til dels kan sammenlignes med politiets vurderinger knyttet til om et forhold skal meldes til Spesialenheten for politisaker eller behandles administrativt i politietaten.

Etter Politidirektoratets syn fremstår grensedragningen mellom disiplinærsaker og straffesaker som hensiktsmessig. Politidirektoratet er videre prinsipielt av den oppfatning at det bør etableres en plikt til å forelegge påtalemyndigheten saker hvor det er mistanke om lovbrudd som kan kvalifisere til straff, slik som foreslått i høringsnotatet. En slik plikt har en viss grad likhet med den plikten som politiet har til å varsle Spesialenheten ved mistanke om at en ansatt i politiet har begått en straffbar handling i tjenesten og ved mottatte anmeldelser hvor

et slikt straffbart forhold pretenderes, jf. påtaleinstruksen § 34-5 første og andre ledd og RA-2006-3.

Riktignok kan en slik plikt medføre at terskelen for å forelegge saker for påtalemyndigheten til vurdering blir noe lav, slik at saker som ved saksinngangen burde fulgt disiplinærsporet blir forelagt påtalemyndigheten. Hensett til den betydelige nedgangen av både disiplinær- og straffesaker, kan det imidlertid stilles spørsmål ved om dette i realiteten vil bli et problem.

Dersom det ikke etableres en slik foreleggelsesplikt og Forsvaret selv vurderer om en sak skal følge straffesak- eller disiplinærsporet, vil det derimot være en risiko for at saker som bør/skal behandles som straffesak ikke kommer til påtalemyndighetens kunnskap og utelukkende blir avgjort som en disiplinær sak. Hvis Forsvaret i tillegg selv overtar oppgaven med veiledning og tilsyn med utøvelsen av disiplinærmyndighet, slik som foreslått ovenfor, medfører dette en ytterligere risiko for at eventuelle feilvurderinger i forbindelse med grensedragningen mellom disiplinær- og straffesak ikke vil bli oppdaget i ettertid, slik at påtalemyndigheten ikke får mulighet til å justere dette.

Uavhengig av om det skal etableres en foreleggelsesplikt eller ikke, er Politidirektoratet av den oppfatning at grensen for hvilke saker som skal behandles som disiplinær saker og hvilke saker som skal følge straffesakssporet, i størst mulig grad bør avklares. Som det fremgår av det ovennevnte kapittel 5.3 i utredningen, vil det kunne være tvil og bero på en skjønnsmessig vurdering hvorvidt en sak bør følge straffesakssporet eller behandles som en disiplinær sak. Det antas at påtalemyndigheten både ved generell orientering og ved sin behandling av straffesaker vil bidra til en avklaring av denne grensedragningen. Det kan også vurderes om det er behov for ytterligere avklaringer.

3. Etterforskningen av militære straffesaker

Departementet foreslår i høringsnotatet at det i lov om politimyndighet i det militære forsvar inntas et nytt tredje ledd i § 5, hvor det følger at militærpolitiet i etterforskning av straffesaker er underlagt påtalemyndigheten.

Politidirektoratet støtter, i likhet med Kripos, departementets forslag om at militærpolitiet underlegges påtalemyndigheten i etterforskning av straffesaker, og at militære sjefer formelt avskjæres fra å gi instruks i slike saker. På denne måten kan kravet til uavhengighet etter EMK art. 2 sikres, samtidig som militærpolitiets etterforskningskapasitet og -kompetanse fortsatt benyttes.

Politidirektoratet foreslår også, som Kripos, å opprettholde et skille mellom etterforskning av straffbare forhold skjedd i Norge og i utlandet, herunder at etterforskning av straffbare forhold skjedd i utlandet bør tilligge Kripos også i militære straffesaker.

4. Beredskapsordning

Som påpekt i høringsnotat og i innspillet fra Kripos, er også Politidirektoratet av den oppfatning at det er viktig at det etableres en beredskapsordning slik at de militære straffesakene kan håndteres på en god måte også i situasjoner hvor antallet kan stige betydelig. Eksempelvis nevner Kripos masseinnkalling til militærtjeneste, krise og krig.

Politidirektoratet er av den oppfatning at en gjennomgang av beredskapsordning som beskrevet i høringsnotatet, i samarbeid mellom departementet, Politidirektoratet, Forsvarsdepartementet og riksadvokaten, kan være hensiktsmessig.

5. Administrative og økonomiske konsekvenser

De ulike organisasjonsmodellene vil medføre ulike administrative og økonomiske konsekvenser. De endringene som er foreslått i modell 3, som Politidirektoratet mener er den modellen som fremstår som mest hensiktsmessig, vil kunne få økonomiske konsekvenser for politiet, og det vil i så fall være behov for å gjøre nærmere beregninger av dette. Det samme antas å gjelde dersom det etableres en plikt til å forelegge påtalemyndigheten saker hvor det er mistanke om lovbrudd som kan medføre straff.

Politidirektoratet er av den oppfatning at det, uansett hvilke løsning som velges, bør gjøres en økning i rammeoverføringen til politiet som tilsvarer de faktiske kostnadene av den modellen man velger.

Med hilsen

Vidar Refvik
assisterende politidirektør

Kristine Langkaas
seksjonssjef

Vedlegg: Innspill fra Oslo politidistrikt
                  Innspill fra Øst politidistrikt
                  Innspill fra Innlandet politidistrikt
                  Innspill fra Finnmark politidistrikt
                  Innspill fra Kripas

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

OSLO POLICE DISTRICT

Deres referanse:
201602108

Vår referanse:
201606094-2 008

Sted, Dato
Oslo, 09.08.2016

HØRINGSSVAR - ENDRING GENERALADVOKAT OG KRIGSADVOKATER

Det vises til høring av 19. juli 2016 vedr endringer av ordningen med generaladvokat og krigsadvokater, med frist til 19. september 2016. Endringsforslagene er basert på en enmannsutredning av Morten Ruud, og begrunnet i den store reduksjonen i antall militære straffesaker og disiplinærsaker.

Oslo politidistrikt har liten kontaktflate mot saker etter militær straffelov, men har ved enkelte anledninger søkt råd hos Generaladvokaten i saker som for eksempel har vedrørt handlingsrom ovenfor fremmede lands styrker på besøk i politidistriktet mv. Vi har også merket oss at Generaladvokaten har vært aktiv i offentlig debatt og bidratt i det offentlige ordskiftet om forsvarets rolle i det sivile samfunnet, rettslige problemstillinger omkring sider av forsvarets utenlandsoppdrag mv. Oslo politidistrikt støtter derfor utredningens vektlegging av viktigheten av å ivareta kompetanse og fagmiljø, ikke minst når krigsadvokatfunksjonene som følge av oppgavereduksjon foreslås å fjernes.

Vi synes på den bakgrunnen at det er en dårlig løsning å overføre oppgavene til den ordinære påtalemyndigheten. Selv om det vises til at det kan etableres en ordning med å utpeke særskilte politiadvokater i de enkelte politidistrikter, vil dette være en sårbar ordning for så vidt gjelder kontinuitet, og det beskjedne antall saker medføre at det neppe vil bli opparbeidet tilstrekkelig kompetanse på disse sakene. Av samme grunn mener vi at en inkorporering med NAST/KRIPOS også vil lede til det som utredningen beskriver som "forvitring av spesialkompetanse".

For å sikre best mulig ivaretagelse av kompetanse og utvikling mener Oslo politidistrikt at den beste løsningen vil være i første omgang vil være å ha en ordning hvor generaladvokaten er samlokalisert med NAST. Dersom erfaringene med dette tilsier at det er hensiktsmessig og ønskelig at generaladvokaten også skal fungere som statsadvokat vil dette kunne skje på et senere stadium.

Militærpolitiets rolle er også kort berørt i utredningen. Det er problematisert at militærpolitiet i

Oslo politidistrikt

91 Strategisk Stab
Post: Postboks 8101 Dep, 0032 OSLO
Besøk: Grønlandsleiret 44, 0190 OSLO

Tlf: 22 66 90 50
Faks: 22 66 87 01
E-post:

Org. nr.: 961398142
Giro: 7694.05.08319
www.polti.no

etterforskning rapporterer til militær sjef, og ikke til den militære påtalemyndigheten. Oslo politidistrikt er enig i at dette på et prinsipielt grunnlag er uheldig.

Med vennlig hilsen

Sveinung Sponheim
visepolitimester

Saksbehandler:
Runa Bunæs

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 Oslo

ROMERIKE POLICE DISTRICT

Deres referanse:
201602108

Vår referanse:
201602738/201603962

Sted, dato
Lillestrøm, 16.09.2016

HØRING – FORSLAG TIL ENDRING AV ORDNINGEN MED GENERALADVOKAT OG KRIGSADVOKATER

Det vises til e-post fra Politidirektoratet av 19.07.2016, hvor Justis- og beredskapsdepartementet høringsbrev med spesialrådgiver Morten Ruuds utredning "Gjennomgang av ordningen med generaladvokat og krigsadvokater" er sendt politidistriktene for eventuell uttalelse. Svarfristen til Politidirektoratet er innen 19.09.2016.

Øst politidistrikt har gjennomgått høringsbrevet, og er enige i at det ved en endring av organiseringen av generaladvokat og krigsadvokater er viktig å sikre spesialkompetansen innenfor militære straffesaker samt å ivareta beredskapsarbeidet. Vi anser at dette best gjøres ved at den påtalemessige behandling og styring av sakene overtas av Kripos/Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST) og ikke legges til politiet og de regionale statsadvokatembetene, jf. utredningens pkt. 7.1.1 og 7.1.2 og de konsekvenser som der beskrives. Øst politidistrikt har imidlertid ingen sterk formening om dette bør skje ved en inkorporering/overføring av stillinger eller kun samlokalisering (angitt som modell 1-3 i Politidirektoratets e-post).

Uttalelsen er avgitt i samråd med fungerende påtaleleder Jens Elsebutangen.

Med hilsen

Liv Aasberg Corneliussen
politiinspektør

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur

Øst politidistrikt

Ski
Post: Postboks 3390, 1402 SKI
Besøk: Vestveien 16

Telefon: (+47) 64 85 16 00
Telefaks: (+47) 64 85 17 26
E-post: post.ost@politiet.no

Org. nr:
Bankgiro:
www.politi.no

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

HEDMARK POLICE DISTRICT

Deres referanse:
201602108

Vår referanse:
201602300-3 008

Sted, Dato
Hamar, 27.09.2016

HØRING - FORSLAG TIL ENDRING AV ORDNINGEN MED GENERALADVOKAT OG KRIGSADVOKATER

Det vises til e-post av 19. juli 2016 fra Politidirektoratet og høringsbrev av 1. juni 2016 fra Justis- og beredskapsdepartementet om forslag til endring av ordningen med generaladvokat og krigsadvokater.

Det vises videre til e-postkorrespondanse mandag 26. september 2016, hvor Innlandet politidistrikt ble gitt utsatt svarfrist på høringen.

Det er med interesse utredningen med forslag er gjennomgått. Det er en lang historie med utviklingstrinn og tilpasning til endrede samfunnsforhold som preger de ordninger vi har hatt i Norge opp gjennom tidene. Behovet for å gjøre endringer nå fremstår som nødvendig, sett hen til flere prinsipielle spørsmål – herunder forhold til avgjørelser avsagt ved EMD og det faktum at antallet militære disiplinær- og straffesaker er sterkt redusert som følge av endringer i Forsvaret og rekrutteringen dit.

Med de folkerettslige kravene om uavhengig etterforskning og en uavhengig påtalemyndighet, støttes forslaget til en deling av disiplinærsystemet og straffesakssystemet. Disiplinærsystemet er en del av lederskapet i Forsvaret og bør veiledes og kontrolleres i Forsvarets linje, dvs. Forsvarsdepartementet. Ikke helt ulikt disiplinærsystemet etter tjenestemannsloven.

Merk: Frihetsberøvelse/innsettelse i arrest bør vurderes ikke være en del av disiplinærsystemet, i og med at dette er en alvorlig inngripen overfor enkeltpersoner.

Deling nødvendiggjør å avklare ansvarsforholdene knyttet til veiledningsansvar, kontrollansvar og klageinstansansvar.

Det er viktig å finne en løsning som gir oversiktlige ansvarslinjer, som gjør det enkelt å sikre god sakshåndtering og muligheten for å utvikle et godt fagmiljø. Det må være et mål å få til en mest mulig enkel og oversiktlig organisering.

Innlandet politidistrikt

Innlandet politidistrikt
Post: Postboks 355, 2301 Hamar
Besøk: Vangsvæien 155, 2321 Hamar

Tlf: 62539000
Faks:
E-post:

Org. nr.:
Giro:
www.politi.no

Det er også viktig å ha en løsning som ivaretar behovet for å håndtere planlegging av, overgangen til og funksjonalitet i krigstilstand.

Ordningene i Finland og Danmark er forskjellige, men gir ideer om hvordan dette fagområdet kan håndteres i Norge.

Både disiplinærsakene og straffesakene i det militære system i fredstid har stor grad av likhet med «internal affairs». Dette er saker som i stor grad er rettet mot soldater i førstegangstjeneste og ansatte i Forsvaret.

I forbindelse med Forsvarets deltakelse i internasjonale operasjoner og ved evt. krigstid i Norge, representerer saker av mer folkerettslig karakter, herunder bruk av makt og retten til liv.

Det kan reises spørsmål ved hvorfor den påtalemessige håndteringen av militære straffesaker foreslås koplet opp mot NAST og at etterforskningen koples mot Kripos i en fordelingsmodell med militærpolitiet, uten at Spesialenheten for politisaker er nevnt.

Spesialenheten for politisaker er en uavhengig myndighet, som etterforsker straffesaker rettet mot ansatte i politiet. Spesialenheten har statsadvokatmyndighet og etterforskningskompetanse i samme organisasjon. Spesialenheten har som hovedoppgave å etterforske og påtaleavgjøre saker på mange områder av samme natur som militære straffesaker vi ha. Spesialenheten rapporterer faglig direkte til Riksadvokaten.

Spesialenheten er trent til å etterforske og påtalebehandle saker som gjelder tjenestelige forhold og saker som gjelder bruk av makt og saker som gjelder menneskerettigheter, som for eksempel retten til liv. EMD har også avsagt en rekke avgjørelser, som stiller krav til uavhengig etterforskning og påtalemyndighet i saker som gjelder politiets maktbruk mot borgerne. Disse avgjørelsene har på mange måter mye til felles med de avgjørelsene fra EMD det er vist til i denne høringen.

I en tid hvor det er fokus på Forsvarets bistand til politiet, kan det være ytterligere av interesse å vurdere og tillegge Spesialenheten ansvaret for også å håndtere militære straffesaker. Det vil bli lettere å etterforske saker hvor politiets tjenestehandlinger har forårsaket noens død eller alvorlig skade, med bistand fra militært personell. Når militært personell er avgitt til politiet, er de underlagt politimesteren og anvender om nødvendig makt ut i fra tildelt politimyndighet.

Spesialenheten har ansvaret for å etterforske saker som gjelder mistanke om straffbare tjenestehandlinger norske polititjenestemenn begår i utlandet. Det kan fremstå som en helhetlig løsning også å ha ansvaret for tilsvarende saker som gjelder militært personell i utenlandstjeneste. Det er ikke minst flere likhetspunkter når det gjelder tjenestenes karakter, enten det er politi eller militært.

Om Spesialenheten skulle være et alternativ, vil det bli en variant av tilsvarende organisasjon i Østerrike, som har ansvaret for å etterforske ikke bare saker som gjelder ansatte i politiet, men også i andre offentlige myndigheter.

Spesialenheten for politisaker har også erfaring med erfaringsoverføring til politiet. Dette vil derfor også bli ivare tatt overfor Forsvaret.

Spesialenheten har trening i å skille saker i forhold til sporvalg – straffesakssporet eller klagesporet, men har ikke ansvar innenfor disiplinærsporet. Imidlertid sender Spesialenheten saker til politiet for administrativ oppfølging, herunder forventning om oppfølging i disiplinærsporet. Ikke helt ulikt å kunne ha en rolle i forhold til vurdere militære disiplinærsaker opp mot straffesaker.

Det vil nok også kunne anføres flere forhold, herunder prinsipielle spørsmål, som kan tale imot Spesialenheten som alternativ. Blant annet om det vil være forenlig med den uavhengige og demokratiske kontrollmekanismen Spesialenheten skal være for å kontrollere det sivile maktapparatets bruk av makt overfor borgerne. Videre om det er forenlig med rollen som et uavhengig organ i en situasjon hvor samfunnet går over i krigstilstand.

Om den påtalemessige håndteringen av militære straffesaker skal overføres til statsadvokatene og at politiet i samarbeid med militærpolitiet skal stå for etterforskningen, fremstår det som hensiktsmessig at sakene samles hos NAST og at etterforskningen koples mot Kripes i en fordelingsmodell med militærpolitiet. Det er imidlertid viktig at fordelingsmodellen mellom politiet og militærpolitiet ivaretar det militærlokale behovet for den umiddelbare etterforskningen, mulig etter samme modell som praktiseres mellom Spesialenheten og politidistriktene. Videre hvordan straffesaker i det nedresjikt skal etterforskes på en mest mulig kosteffektiv måte.

Med hilsen

J. Martin Welhaven
visepolitimester

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Deres referanse:

Vår referanse:

Sted, Dato

Hammerfest, 23.09.2016

INNSPILL TIL HØRING: ENDRING AV ORDNINGEN MED GENERALADVOKAT OG KRIGSADVOKATER

Det vises mail fra POD av hvor en ber om innspill til høringen – forslag til endring av ordningen med generaladvokat og krigsadvokat. Vi beklager at vi ikke har klart å overholde fristen.

Vi er av den oppfatning at det er riktig å foreta endringer i ordningen med generaladvokat og krigsadvokat. Det er riktig at dette legges inn under den borgerlige påtalemyndigheten. Vi er ikke enige i det som er foreslått i Morten Ruuds utredning med at dette i sin helhet skal legges til/ fusjoneres med Kripos/NAST, jfr, modell 1.

Vi mener at den riktige modellen vil være modell 4, hvor sakene overføres den ordinære påtalemyndighet, men at de sakene som i dag ligger til Kripos/NAST blir værende der. Dette gjelder særlig etterforskningssaker og påtalesaker om krigsforbrytelser og forbrytelser begått av norske soldater i utlandet.

Det er i Ruuds utredning pekt på en rekke ulemper ved denne løsningen. Men det er også fordeler slik vi ser det. Ansvar for etterforskningen vil foregå i den enkelte politidistrikt, og det er også her man da vil kunne få kontakten med militærpolitiet, som opererer i den enkelte avdeling. En vil her få en nærhet, som man ikke vil oppnå ved å legge dette til Kripos/NAST. Det vil også være lettere å følge opp etterforskningen lokalt gjennom politiet.

Ved å gjøre dette på denne måten, mener vi at det er viktig at det er den ordinære påtalemyndighet og dermed politidistriktene som skal lede den etterforskning som militærpolitiet foretar. Dette for å sørge for at etterforskningen blir tilstrekkelig uavhengig. Et grunnleggende krav vil være at beslutninger og pålegg fra påtalemyndigheten ikke kan overprøves eller endres, verken direkte eller indirekte av overordnet militær kommandokjede.

Det vil være behov for et utstrakt samarbeid mellom militærpolitiets etterforskning og etterforskningsressurser i den sivile system. Vi mener at dette best vil kunne gjøres ved å velge modell 4, samtidig som politidistriktene/påtalemyndigheten som styrer militærpolitiet.

Når det gjelder momentet med beredskapsplaner, er vi av den oppfatning at forsvarrets jurister sammen med det sivile klarer å ta disse planleggingene og vurderingene. Vi kan ikke se at

Finnmark Politidistrikt

Kirkenes
Post: Rådhusvingen 1, 9917 Kirkenes
Besøk: Rådhusvingen 1

Tlf: 02800
Faks: 78 97 21 40
E-post: post.finnmark@politiet.no

Org. nr.:
Giro:
www.politi.no

dette vil svekke rettssikkerheten da man etter vår oppfatning likevel vil måtte tenke sivil og militær beredskap på ny måte i tiden som kommer og da vil man kunne ivareta også dette.

Ellen Katrine Hætta

Morten Daae

Politidirektoratet

NCIS Norway

pr. e-post

Deres referanse:

Vår referanse:
201601572

Sted, dato
Bryn, 22.09.2016

HØRINGSSVAR – FORSLAG TIL ENDRING AV ORDNINGEN MED GENERALADVOKAT OG KRIGSADVOKATER

Det vises til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet av 1. juni 2016 og tilhørende e-post fra Politidirektoratet av 19. juli 2016 vedrørende høring om forslag til endring av ordningen med generaladvokat og krigsadvokater. Kripos er gitt frist til 19. september 2016 for innspill til direktoratet. Vi beklager at fristen er oversittet.

Kripos vil kort kommentere vårt syn på de tre hovedspørsmål høringen reiser.

Når det gjelder spørsmålet om helt eller delvis å nedlegge den militære påtalemyndighet som egen organisasjon, forstår vi det slik at dette primært er et ressurs spørsmål. Så lenge vi har egen militær straffelovgivning og egne prosessuelle bestemmelser er det viktig at man i påtalemyndigheten har et kompetent fagmiljø på dette området. Det må også tas hensyn til at antallet militære straffesaker under gitte omstendigheter kan stige betydelige, for eksempel ved masseinnkallinger til militærtjeneste. Vi må åpenbart ha en beredskap på å kunne behandle slike saker endog i krise og krig. Kripos er således enig med departementet i at det er viktig å opprettholde kompetansen. Med det ytterst beskjedne antall militære straffesaker som påtaleavgjøres og iretteføres er det imidlertid vanskelig å forsvare opprettholdelse av dagens organisering.

I høringsnotatet fremstilles fire mulige modeller for fremtidig organisering hvorav modell 2 og 3 for oss fremstår som de mest aktuelle. Modell 2 er en ren samlokalisering med det nasjonale statsadvokatembetet (NAST). Den vil gi noe ressursbesparing i form av å redusere dagens tre enheter til en, og formodentlig kunne dele administrative utgifter med NAST.

Kripos mener likevel at disse fordelene er mindre enn de man oppnår ved en innlemmelse i NAST. Så lenge saksanstallet er så beskjedent vil det sannsynligvis ofte være ledig kapasitet som bør kunne anvendes på andre saker ved embetet. Dette vil også sikre at de aktuelle statsadvokater, gjennom løpende straffesaksbehandling, opprettholder og vedlikeholder

Kripos

nødvendig kompetanse. En innlemmelse hvor lederen av NAST også har ansvaret for denne virksomheten, kan videre gi større fleksibilitet hvis området må styrkes, for eksempel ved en rask økning i saksantall. Kripos synes således at den foreslåtte modell 3 fremstår som den beste løsning.

Kripos er ubetinget enig i at militær disiplinærmyndighet fullt ut bør tilligge Forsvaret og at påtalemyndigheten i utgangspunktet ikke bør ha noe veiledningsansvar eller kontrolloppgaver i denne sammenheng. Unntaket er generell orientering og veiledning i forhold til hvor grensen går mellom hva som bør utløse etterforskning og hva som kan eller bør avgjøres disiplinært. Påtalemyndigheten må følge med på hvordan denne grensedragningen praktiseres, og gi tilbakemeldinger dersom man får for mange anmeldelser som man mener burde vært avgjort utenfor straffesak. På samme måte må påtalemyndigheten også følge med på om det er grunn til å tro at saker som burde straffefølges blir avgjort disiplinært, og ikke kommer til sivilt politi og påtalemyndighetens kjennskap. Etter vår vurdering kan dette følges opp både ved en jevn og løpende kontakt med militærpolitiet ved opprettelse og behandling av straffesaker, og ved å følge med på om enkelthendelser som for eksempel omtales i media kommer inn til etterforskning. Vi vil også anta at den militærfaglige kompetanse som ved en nedleggelse er foreslått overført NAST, kan ha en rolle i tilknytning til å følge opp denne grensedragningen.

Kripos er ikke enig i at Forsvaret skal ha en plikt til å forelegge saker for påtalemyndigheten for å få avgjort om sakene bør behandles som straffesaker eller disiplinærsaker. Som departementet påpeker vil en slik ordning innebære at Forsvaret får en plikt til å forelegge mulige straffbare forhold til påtalemyndighetene som ingen annen virksomhet har. Vi kan ikke se at det forhold at Forsvaret, etter en saklig vurdering, vil benytte disiplinærsak på et forhold som kan være straffbart, prinsipielt og praktisk er annerledes enn når for eksempel andre offentlige arbeidsgivere velger å la være å anmelde et mulig straffbart forhold og i stedet oppretter en administrativ personalsak. Situasjonen kan til dels også sammenlignes med politiets vurderinger i forhold til om et forhold skal innberettes til spesialenheten for politisaker eller behandles administrativt i etaten.

Militærpolitiets etterforskning reiser flere spørsmål. På dette området synes vi høringsnotatet behandler problemstillingene relativt overfladisk, selv om det henvises til at dette er i ytterkant av utredningens mandat.

I høringsnotatet fremheves det prinsipielle utgangspunkt at etterforskning i fredstid er en oppgave for det alminnelige politiet. Under henvisning til både kapasitet og kompetanse finner man imidlertid "*ingen fornuftig grunn*" til å avvike fra dagens praksis. Det angis at militærpolitiet, gjennom en egen etterforskningsavdeling med 14 årsverk hvorav de fleste har politihøgskole, har en betydelig etterforskningskapasitet og god etterforskningskompetanse. Sett i forhold til den etterforskningskapasitet og -kompetanse som forefinnes i det alminnelige politiet, kan vi ikke se at dette i seg selv er argumenter for å opprettholde militærpolitiets etterforskningsmyndighet. Derimot antar vi at det er et vesentlig poeng at militærpolitiet på grunn av sine andre oppgaver vil være tilstede og ha ledig kapasitet og kompetanse til å kunne utføre etterforskning. Vi er således enig i at militærpolitiet fortsatt bør drive etterforskning, og spørsmålet blir da hvem som skal styre denne etterforskningen.

Kripos er enige i at denne bør styres av sivil påtalemyndighet, og at etterforskningen må være uavhengig slik at de militære sjefer og den militære kommandokjede formelt avskjæres fra å instruere militærpolitiet i etterforskning. Kripos støtter således forslaget om å lovfeste at militærpolitiet i etterforskning er underlagt påtalemyndigheten. Vi finner likevel grunn til å bemerke at det synes nødvendig å avklare hvor i det sivile politi- og påtalesystem dette ansvaret skal utøves. I høringsbrevet kan det synes som om man legger opp til at dette ansvaret skal sentraliseres, idet det uttales at; *"Etterforskningsledelse vil inngå som et inkluderende ledd i utøvelsen av påtalemyndigheten og kunne dekket av de ressurser som overføres til Kripos/NAST ved avviklingen av den eksisterende militære påtalemyndighet."*

I høringsbrevet omtales Kystvaktens adgang til å etterforske under ledelse av påtalemyndigheten som en *"tilsvarende løsning"*. Vi er noe usikre på hvor langt denne sammenligningen rekker. For det første fordi Kystvakten i praksis etterforsker saker hvor de har særlig kompetanse, mens den saklige bredde i saksområdet for militærpolitiets etterforskninger antagelig er adskillig større. Dernest, og viktigere, er at militærpolitiet lettere kan tenkes å bli involvert i etterforskninger som i særlig grad krever en uavhengig ledelse. Eksempelvis der det kan stilles spørsmål ved om det er foregått krigsforbrytelser eller andre menneskerettighetsbrudd. Militærpolitiets etterforskning vil i motsetning til Kystvaktens også typisk rette seg mot militært personell, og da også kunne reise spørsmål om mulig systemsvikt som kan utsette Forsvaret for kritikk eller endog straffeansvar.

Dagens regelverk forutsetter i stor grad at militærpolitiet forholder seg til sivilt politi og påtalemyndigheten i etterforskning. I praksis kan det nok være lokale forskjeller i hvordan dette etterleves. Et mulig dilemma ligger i at volumet av saker vil være mindre alvorlige og forholdsvis enkle, samtidig som det også vil forekomme svært alvorlige saker hvor militærpolitiet vil være på stedet og bør sikre bevis som ellers vil kunne gå tapt eller forringes. Dette innebærer etter vårt syn at sivilt politi og påtalemyndigheten i en viss grad må forhåndsinstruere militærpolitiet om når og hvorledes bestemte etterforskningskritt skal utføres.

Kripos kan ikke se at det er noen god løsning å sentralisere utøvelsen av dette ansvaret til Kripos/NAST. Utgangspunktet bør etter vårt syn være at militærpolitiet forholder seg til det politidistrikt de opererer i. Kripos/NAST bør i utgangspunktet forholde seg til militærpolitiets saker på samme vis som etter de gjeldende saklige kompetanseregler i påtaleinstruksens kapittel 37. Det vil si at Kripos primært tar saker som ikke naturlig hører hjemme i et politidistrikt, eller som krever særlig kompetanse eller utstrakt internasjonal samhandling. Den militærfaglige kompetanse som ved en nedleggelse av militær påtalemyndighet overføres NAST, vil i noen saker kunne tilsi at saken bør behandles hos Kripos/NAST. Etterforskning av alvorlige henvendelser i utlandet vil ofte være saker som ikke tilhører et politidistrikt og som vil kreve internasjonal samhandling. Disse sakene bør da håndteres av Kripos etter de alminnelige regler.

Kripos oppfatning er således at militærpolitiets etterforskinger forankres i sivil politi- og påtalemyndighet etter de alminnelige regler. Dersom det foreliggende forslag om at Kripos skal få ansvaret for å etterforske norske militære styrkes bruk av militærmakt i utlandet tas til følge, vil det være naturlig å sentralisere all etterforskning av saker begått av norsk militært personell i utlandet til Kripos.

Med hilsen

Ketil Haukaas

Kopi:
Riksadvokaten
Det nasjonale statsadvokatembetet